

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe za vojvodino kranjsko.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 6 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 4 K na leto. Posamezna številka stane 30 h. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na vsi strani 90 K, na $\frac{1}{2}$ strani 60 K, na $\frac{1}{3}$ strani 30 K, na $\frac{1}{4}$ strani 15 K in na $\frac{1}{16}$ strani 8 K. Družabnikom 20 % popusta. Vsaka vrsta v »Malih naznanilih« stane 30 h.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg št. 3.

Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 2. V Ljubljani, 31. januarja 1918. Letnik XXXV.

Obseg: Naznanilo kmetovalcem. — Kmetijstvo bo rešilo državo! — Sčim nadomestimo krmsko peso? — Kako se obnavljajo in popravljajo meje? — Vojne naredbe. — Vprašanja in odgovori. — Kmetijske novice. — Družbene vesti. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — **Inserati.** — Blagovno poročilo. — Tržno poročilo.

Cena modri galici,

ki jo bo letos oddajala c. kr. kmetijska družba kranjska vinogradnikom na Kranjskem, je enotno določena za vsakega brez izjeme in povsod na **K 3.70 za kg**

z vsemi stroški vred na mestu, kjer se bo oddajala, toda brez vreče ali posode, ki jo mora vsakdo s seboj prinesiti.

Modro galico je takoj pri naročitvi naprej plačati po **K 3.70 za kg** in ne sme noben družbeni zastopnik zanj več zahtevati, kajti kmetijska družba poplača vse stroške za prevažanje, za razdelitev, za izgubo pri raztehtanju itd.

Vse druge podrobnosti o oddaji modre galice so objavljene v zadnji številki »Kmetovalca« na prvi strani, kjer se je pri pogojih pod točko 3. vrnila tiskovna napaka, namreč napačna cena K 3.50 **namesto pravilne K 3.70**. Da vsled te tiskovne napake ne nastane kakega dvoma, zato še enkrat jasno in določno objavimo letošnjo enotno in pravo ceno modri galici za odjemalce v celi deželi, ki velja brez izjeme, povsod, kjer se bo oddajala.

Semena za pomladansko setev

bo imela c. kr. kmetijska družba kranjska v Ljubljani samo tista v zalogi, katerih oddajo bo v »Kmetovalcu« vselej posebej objavila. Objave o oddaji posameznih semenskih vrst so pa za družbo v sedanjih časih popolnoma neobvezne, kajti pripetilo se bo prav gotovo, da marsikatero kupljeno in naprej plačano semensko blago sploh ne pride, oziroma pride prepozno ali pa je zaloga že pošla, preden vsi udje dotično številko lista sploh v roke dobe.

Jarega semenskega žita (pšenice, rži, ječmena in ovsa) bo družba dobila prav pičle množine ter bodo to semensko žito le tisti dobili, ki se bodo precej po objavi prvi zglasili. Naročila na semensko žito sme družba le tista izvršiti, katerim je na posebnem listu pridejano potrdilo županstva, da naročnik res potrebuje naročeno žito za setev.

Na umetna gnojila se spomladi ni veliko zanašati, kajti prvič jih ne bo veliko dobili, nekaterih sploh nič, in drugič bo pa njih dohajanje vsled slabega železniškega prometa počasno, če ne morda popolnoma ustavljeno.

V zalogi bo imela družba seme domače pese in lucerne ter sladkorne pese, ki mora letos služiti kot nadomestilo za krmsko peso.

Semenskega fižola in krompirja družba ne bo imela v zalogi, zato naj ga nihče ne naroča in naj se družbi s takimi naročili ne dela nepotrebnega dela.

Za vsako naročilo je denar naprej poslati, drugače se naročilo niti ne vpiše in tudi ne izvrši, če je tudi še kaj zaloge.

Letošnje težkoče pri blagovnem prometu.

Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske, ki pri družbi naročajo razne gospodarske potrebščine (semena, umetna gnojila, modro galico itd.), **naj že naprej računijo s težkočami blagovnega prometa**, ki bo letos močno oviral redno razpošiljanje. Pisma se dostavljajo z veliko zamudo; železniški promet je znatno omejen in je večkrat popolnoma ustavljen ter se je bati, **da vsled slabega stanja lokomotiv enkrat popolnoma preneha**, zlasti, če bo vsled vojne vojaška uprava katerikrat za svoje namene potrebovala železnice in bo vsled tega promet za civilno blago popolnoma ustavljen.

Velika je **težava glede dobave vreč**, ki stane ena od 10 do 15 K in jih še za to ogromno ceno ni dobiti. Družba n. pr. dobi naročeno semensko žito le tedaj, če pošlje potrebne vreče, ki jih pa sedaj nima več veliko. **Naročniki naj torej vselej pošljejo tudi svoje vreče, vendar naj nikar ne zahtevajo, da se jim blago pošlje ravno v njih vrečah**, kajti družba ne more še na to paziti, ker bi potem morala imeti posebni urad samo za vreče. Družba si torej pridrži pravico, poslati blago v kaki drugi vreči.

Kmetijstvo bo rešilo državo!

Vsled vojne, ki že traja četrto leto, je prišla naša država v skrajno slab gmotni položaj. *Avstro-Ogrska ima sedaj 72 milijard dolga*, ki ga bo treba obrestovati in poleg tega bo plačevati še druge redne izdatke. Na leto bomo morali plačati nad 7 milijard kron za obresti in državne izdatke, pri čemer še ni računano odplačilo vojnih dolgov.

Vojna je nekaj groznega, vendar je upanje, da je bo vendar le enkrat konec, morda že letos. Vse govori o grozotah vojske, a malo kdo misli, da *nas čakajo še težji časi, katerih izboljšanja nihče od nas ne bo doživel*.

Odkod se naj vzamejo ogromne vsote za pokritje teh velikanskih stroškov? Državni davki se bodo napeli do skrajne meje. A vsled uničevalnega dela svetovne vojske je toliko gospodarskih vrednosti pokončanih, da sploh ne moremo tako ogromnih bremen vzdržati, ako narodno gospodarstvo ne ustvari samozasebe novega bogastva. Odkod vzeti novo blago, odkod novo blagostanje? Na to imajo državniki odgovor: **Samo iz zemlje moremo ustvariti novo blagostanje. Kmetovalci so upanje države!** Zato se obrača država do poljedelcev, da s svojim delom dvignejo državo iz pretečega poloma.

Dne 5. decembra l. l. je imel v seji državnega zbora kmetijski minister grof *Silva-Tarouca* govor, v katerem je obrazložil, kako mislijo o povzdigi kmetijstva po vojni. Dejal je med drugim: „Jaz smatram za predpogoj zopetnega našega gospodarskega blagostanja zvišanje kmetijskega pridelovanja. V dosego tega cilja je izboljšati zemljišča, uvesti je boljše gnojenje, umnejše vzgojevanje rastlin, pospešavati je planšarstvo in pašništvo sploh, ter zlaganje zemljišč.“

Kmetijski minister je na podlagi podatkov izračunal, da more naše kmetijstvo na leto za 3 milijarde kron vrednosti pridelati več kmetijskih pridelkov in obenem zvišati vrednost naših kmetijskih posestev za 50 milijard.

Kmetijski minister pa ni ostal samo pri besedah, ampak je že tudi pričel s potrebnimi predpripravami. Na dan 10. t. m. je sklical na Dunaj zastopnike vseh dežel, ki naj se posvetujejo o ureditvi izboljšavanja (melioracije) zemljišč. V imenu kranjske dežele se je udeležil tega posvetovanja namestnik deželnega glavarja v kranjskem deželnem odboru ter predsednik naše družbe gospod kanonik *dr. E. Lampe*. Iz obširnih izjav našega predsednika pri tem posvetovanju posnamemo sledeče:

Predvsem se mora naglasiti, da spadajo deželno-kulturne zadeve v *avtomno deželno kompetenco*.

Od tega stališča zastopniki kronovin ne morejo odstopiti. S to zadevo se bodo morali baviti deželni zbori. Vlada se sicer sklicuje na to, da večina deželnih zborov ni delazmožna, je pa vendar nekaj deželnih zborov, ki so dokazali, da so delazmožni, in boljša pot bi bila, da bi vlada pri ostalih deželnih zbora skušala doseči delazmožnost, kakor da tudi za prihodnje čase vnaprej že računi na nezmožnost nekaterih deželnih zborov in vsled tega prikrajsa v kompetenci avtonomijo sploh. Pod tem pridržkom samo se morejo zastopniki avstrijskih dežela baviti s stvarnimi predlogi poljedelskega ministra.

Brez dvoma se da kmetijstvo v naši državi še dvigniti na veliko višjo stopnjo, ampak preden se začne izvrševati tako velikanski načrt, morajo biti dani *predpogoji*. Ako naj prisilimo posestnika, da po ukaznem načrtu izboljša svoja zemljišča, mu moramo dati tudi jamstvo, da bo to izboljšanje tudi v resnici doseglo pričakovani uspeh. Zato je pa treba natančno poznati zemljišče v njegovi kemični in geološki sestavi in imeti na njem gospodarsko izkušnjo. Potrebni bi bili *pedološki oddelki* pri glavnih kmetijskih korporacijah, ki bi se bavili samo s tem proučevanjem, treba bi bilo praktičnih in deželo dobro poznavajočih kulturnih inženirjev, mnogo izurjenih predelavcev, travniških mojstrov itd. Pa vse to bi bil samo zunanji aparat, kajti izboljšanje gospodarstva je mogoče samo, ako ga *ljudstvo samo hoče* in natančno razume namen cele akcije. **Kmetijski poduk bi se moral začeti že v ljudski šoli**, koder bi morala kmetska mladina dobiti temeljito znanje o osnovnih pojmih kmetske vede. Treba bi bilo novi rod v tem zmislu vzgojiti s predavanji in na javne stroške izpeljati nekaj poizkusnih naprav, na katerih bi kmetje mogli šele videti, kako se melioracije vršijo, kak uspeh imajo in koliko se tudi izplačajo.

Dr. Lampe je predlagal, da se naj obrne poljedelsko ministrstvo do učnega ministrstva, ki naj takoj izdela predlogo za ureditev kmetijskega pouka v ljudskih šolah in učiteljskih.

Glede te točke je izjavil poljedelski minister grof *Silva-Tarouca*, da to zadevo zasleduje z največjo pozornostjo in da **bo ves svoj vpliv zastavil v to, da se preosnuje ljudsko šolstvo v kmetijskem zmislu**.

Dalje se je izrekel *dr. Lampe* zoper *centralizacijo pri izboljševanju kmetijstva*. V različnih deželah so tako različne gospodarske razmere, da je popolnoma nemogoče, da bi kak centralni urad na Dunaju imel pregled čez nje in v posameznih slučajih tudi pravo zadel. Kranjska n. pr. ima svoj Kras, ima planine, ima barje, peščene ravnine, gorske doline itd.

Tukaj je nemogoče ukazati splošne načrte, ampak je treba vsak kos zemlje posebej proučevati, zakar je treba večletnih izkušenj. To izkušnjo ima kmetško prebivalstvo samo in zaradi tega se mora vsaka akcija za izboljšanje poljedelstva naslanjati na željo prebivalstva in iz danih razmer je šele mogoče za vsak posamezni kraj določiti, kaj se naj tam zgodi v izboljšanje zemljiških razmer. Saj pri enem posestvu niti dve njivi ali dva travnika navadno nista enaka, ampak zahteva vsak zase kaj posebnega. Kaj šele cela dežela s svojimi tako različnimi razmerami!

Glavna skrb po vojni nam mora biti, da se obstoječe kmetijsko gospodarstvo ohrani, in iznova dvigne na prejšnjo višino, ker vojna je naše kmetijstvo tako hudo zadela, da bo treba mnogo dela in žrtv, da si živinoreja in poljedelstvo zopet opomoreta. V tej dobi se poljedelcem ne smejo usiljevati dalekosežni in dragi načrti za izboljšanje, ker so v tem času sploh neizpeljivi. Ko prestanemo prve posledice vojne, bomo morali šele s poukom in z organizacijo započeti, po velikem načrtu splošno izboljšanje zemljišč. Čuditi se moramo načinu, po katerem hoče vlada to izboljšanje izpeljati. Uradno naj bi se izdelali melioracijski načrti, ki naj bi se potem *potom naredbe ukazali* posestnikom v izvršitev, država z deželami pa bi prevzela od skupnih stroškov samo stroške za načrte in za upravo. Če računimo, da bi ti stroški znašali 20 %, bi moral posestnik iz svojega plačati celih 80 %, to se pravi vse stroške za izvršitev. To je naravnost nemogoče. Vlada računi, da se bodo dohodki iz zemljišč toliko zvišali, da bo kmetški pridelek obrestoval državne dolgove. Prispevati pa noče niti toliko, kolikor smo doslej po pravici od države zahtevali in za razne melioracije tudi dobili. Kranjska dežela ima svoj lasten melioracijski zakon, na podlagi katerega se je v zvezi z državnim zakonom iz leta 1909 marsikaj koristnega naredilo. Računali smo dosedaj, da prispeva država najmanj 40 %, pri večjih delih (n. pr. uravnavi hudo-urnikov) tudi več, dežela do 30 % in samo ostanek pride na interesente. Ako država sedaj tega prispevka več ne bo dala, je naravnost izključeno, da bi se mogla melioracijska dela sploh izvrševati, in ves načrt se že vnaprej ponesreči. Nerazumljivo je, da hoče finančna uprava štediti pri tistih delih, ki naj ostanejo visoko obrestonosna, ko se vendar, kakor nas vsakdanja izkušnja uči, brez premisleka izdajajo grozne vsote za dela, ki niso prav nič obrestonosna, ki so namenjena naravnost uničevanju narodnega premoženja. S štedenjem na pravem mestu pri vojnih stroških bi se dobile stotine milijonov in tudi milijarde, ki bi se lahko naložile v kmetijskih delih. Tu se bo moral finančni minister pač postaviti na gospodarsko stališče, da če hoče kdo imeti s posestva visok dohodek, mora v to posestvo tudi svoj delež utakniti.

Največje zemljiško izboljševalno delo, ki je na Kranjskem sploh mogoče, je *osuševanje oziroma namakanje ljubljanskega barja*. To delo pa je v sredi zastalo, ker je zaklad izčrpan in državna uprava se ne more odločiti, da bi se ustanovil nov zaklad. Kranjska dežela je dala ne samo svojega deleža, ampak založila je tudi ves prispevek za državo in za interesirane občine. Mi ne moremo gledati, da to delo stoji, ampak nujno zahtevamo, da se nadaljevanje pospeši.

Poljedelski minister je na to izjavil: Kar se tiče velikih melioracij, ki so se dosedaj urejevale s posebnimi zakoni, ne namerava država prikrajšati svojega prispevka, ampak se bodo ta dela izvrševala naprej na podlagi melioracijskega zakona. Način finan-

ciranja, kakor ga predlaga, velja samo za *majhna izboljševalna dela* bolj zasebnega značaja, ki tudi direktno korist prinašajo le dotičnemu posestniku. Zaraditega je tudi dolžnost posestnika, da svoja zemljišča na lastne stroške izboljša. Kar se tiče *ljubljanskega barja*, pa se poljedelsko ministrstvo bavi s tem vprašanjem na podlagi predlogov kranjskega deželnege odbora in je minister obljubil, da bo temu tako važnemu delu posvetil svojo posebno pozornost in skrbel, da se delo čimprej nadaljuje in dokonča.

Dr. Lampe je pripomnil, da bi se morala *velika dela, ki so predpogoj* za podrobno izboljševanje zemljišč, izvrševati na *javne stroške*. Ker pridejo upoštev zlasti vodne razmere, zaraditega bi se morale *reke in potoki* regulirati na javne stroške, in zasebni interesi bi se pritegnili k stroškom le pri zemljiščih, katera jim neposredno služijo. Na noben način pa se ne smejo na rame interesentov naložiti melioracijska dela, katerih uspeh je negotov ali katerih izvršitev ima, kakor nas včasih skušnja uči, v drugem oziru nego je bilo nameravano, še celo kvarne posledice za posestnike.

Za *kranjsko deželo* kaže izkaz poljedelskega ministra sledeče številk: Skupna ploščevina 995.000 ha. Od teh je njiv 15 %. Njive, travniki, planine, močvirja in vrtovi na Kranjskem so vpisani na 490.000 ha. Od teh nameravana vladna predloga, da bi se melioriralo 5 % cele površine, to je 24.000 ha. Ta za melioracijo določena površina se deli v 4000 ha njiv, — travnikov, vrtov, planin in močvirja pa 20.000 ha. Seveda tukaj vmes ni zapopadeno ljubljansko barje. S temi deli se ne more začeti drugače, kakor da se zasliši prebivalstvo in da dobijo avtonomne korporacije, zlasti pa tudi *kmetijske organizacije* odločilen vpliv na načrte, ki se naj izvedejo. Predvsem je treba *kmetijske korporacije uporabljati kot posredovalne organe med ljudstvom in med oblastjo*, kajti kmet oblastvenim naredbam ne zaupa veliko, pač pa ima popolno zaupanje v svoja lastna društva. Ako se odločilni vpliv da kmetijskim organizacijam, bodo te marsikateri nesporazum spravile s sveta, s poukom ljudstvu pojasnile, zakaj se gre, in tudi oblast obvarovale pred marsikatero napako.

Posebno se pa mora svariti pred silo. Kmetijstvo ne trpi nobene sile, ampak njegov napredek je mogoč samo na podlagi lastnega spoznanja in svobodne odločitve posestnikov. Država ne more nikdar nadomestiti gospodarskega zmisla posameznika. Namen države je, da pospešuje in urejuje stremjenja posameznikov, kakor hitro pa začne ukazovati in posegati predaleč v zasebno gospodarstvo, naleti na tak odpor, da se ponesrečijo tudi najboljši nameni.

Imamo *vodni zakon*. Kranjski deželni zbor je sklenil nov vodni zakon, ki se nam je zdel primeren za sedanje razmere, in ki je tudi dobil Najvišjo sankcijo, ki pa danes še ni objavljen. V tem vodnem zakonu je že izrečena tista sila, katera je potrebna za izvršitev vodo uravnalnih del. Dlje pa sila oblasti ne sme segati, kakor jo dopušča vodni zakon in od kranjskega deželnege zbora sklenjene agrarne postavbe.

Na to izjavi *vladni zastopnik*, da se kranjski vodni zakon zaraditega še ni objavil, ker pripravlja vlada nove določbe, katere bi bile sedanjim časom še bolj primerne. Zlasti hoče vlada ustreči opravičenim zahtevam, da se *postopanje v vodoravnih zadevah naredi bolj enostavno in da se bolj pospeši*. Namesto v treh instancah, naj bi se celo postopanje izvršilo že v eni ali pa v dveh instancah, kjer mogoče naj bi

se pa vsa melioracijska dela združila v eno postopanje.

Dr. Lampe je dalje kritiziral postopanje pri agrarnih operacijah. Ker je izboljšanje zemljišč v krajih, koder so zemljišča razkosana in raztrgana sploh nemogoče, ako se ne uredi posestne razmere, zaradi tega se mora pri tej priložnosti tudi govoriti o agrarnih operacijah. Ves ta aparat je zastarel in ne odgovarja zahtevam nove dobe. Stroške za upravo naj bi prevzela država, postopanje naj bi postalo kar mogoče enostavno, in *glavna skrb naj bi se obrnila ne na juridično, ampak na agrarno-gospodarsko plat tega vprašanja.* Na Kranjskem je mnogo krajev, koder bi bilo zlaganje zemljišč nujno potrebno, a tu sedaj še nismo mogli izvršiti niti enega zgleda, ki bi ga ljudstvu pokazali.

Zastopnik vlade je na to izjavil, da se pripravlja *poučna knjižica*, v kateri se bo ljudstvu pokazala korist zložitve in ki jo hoče vlada izdati tudi v slovenskem jeziku.

Ker vlada namerava za financiranje melioracijskih del ustanoviti centralno kreditno organizacijo, je izjavil dr. Lampe, da je na *Kranjskem* za financiranje že preskrbljeno z lastnim deželnim zakonom, ki določa kredite za krajšo dobo, na daljšo dobo pa daje posojila deželna banka, ki našim zahtevam popolnoma ustreza. Glavna stvar pa je ta, da država *avtonomnim faktorjem zaupa* in da v *izdatnejši meri denarno pospesuje izvršitev tistih del*, za katera se prebivalstvo iz lastne potrebe samo odloči.

Kaj to pomeni, če se štedi tam, koder bi morala država izdatno pomagati, smo videli pri vprašanju *kraškega vodovoda*. Deželni odbor kranjski je po svojem stavbnem uradu dal izdelati splošni načrt za preskrbo vsega kranjskega Krasa z dobro pitno vodo. Dežela je bila pripravljena, dati svoj delež. Vsa naprava bi se bila dala takrat izvršiti za približno sedem milijonov kron, a država se ni mogla odločiti. Glihali smo za procenite, ki bi prišli na breme državi toliko časa, da je izbruhnila svetovna vojna. In posledice? Koliko tisoč vojakov je trpelo grozne muke od žeje na kraških skalah, koliko bolezni je nastalo? Morda bi se bila vojska na kraških tleh za nas čisto drugače razvila, če bi bila vlada takrat šla na roko kranjskemu deželnemu odboru in ne bi bila tukaj postopala tako malenkostno. Pri velikih delih v javno korist mora imeti vlada pogum, da gre z dobrim zgledom naprej. Kako se more od ubogega kmeta zahtevati, da se poda v velike stroške za splošni blagor, če mu ne sveti naprej država sama z dobrim zgledom. Zato opravičeno pričakujemo, da finančno ministrstvo tudi v vprašanju kmetijskih melioracij opusti svoje tesnorsko fiskalno stališče in obravnava celo zadevo z višjega vidika.

Sčim nadomestimo krmsko peso?

Vojna nam je prinesla pomanjkanje marsikaterega predmeta, ki smo ga morali nadomestiti z drugim, in posledica tega je bila, nova industrijska panoga raznih „nadomestil“, ki se nam ponujajo malodane za vsako potrebsčino in so največkrat dvomljive vrednosti. Zanimivo je na pr. vedeti, da so samo v Nemčiji za časa te vojne priglasili že nad 3000 nadomestil za človeško hrano. Človeška podjetnost in fantazija imata torej obširno polje za svoje delovanje, medtem ko je vzrok tem dvem pač le dobičkaželjnost.

Tudi krmila smo morali v minulem letu, ko nam je v mnogih krajih suša pobrala seno in otavo, nadomestiti z raznimi dopadki, ki jih naš kmet v prejšnjih časih nikdar ni pokladal ali pa le izjemoma, ker je imel pač dobre, tečne krme na izbiro in v obilici. Tako smo morali pri nas, še mnogo bolj pa na Primorskem in v Dalmaciji namesto sena krmiti slabo slamo, frodel ali drevesno listje, gozdno travo, trsje, praprot, trtno rožje in razno drugo, ki nam je prej služilo komaj za steljo.

Ako bo tudi letos pomanjkanje sena in detelje, tega ne moremo vedeti, pač pa z gotovostjo lahko trdimo, da bomo prideleni le malo krmske pese, ker nam primanjkuje semena. Dejstvo ostane, da ga dandanes skoro od nikoder in pod nikakim pogojem ni mogoče dobiti. Naša živina, posebno pa naše krave so že tako navajene na peso, da brez nje v jeseni ne dajajo zadostno mleka. *Sčim torej nadomestiti krmsko peso? Kje dobimo enakovredno krmilo za našo živino?*

To nadomestilo moramo iskati med rastlinami, ki so v najbližji sorodnosti s krmsko peso. In najbolj sorodna ji je *sladkorna pesa*, kajti obe ste iste rastlinske vrste, le gojeni ste drugače. Pri sladkorni pesi so namreč gojitelji hoteli doseči čimvečjo množino sladkorja ter so izbirali za seme le take pese, ki so bile najbolj sladke. Na tak način so do danes dosegli peso, ki ima celo do 24 % sladkorja, četudi le v izjemnih slučajih, medtem ko ima navadno le 16 do 18 %. Vendar je že to mnogo, če primerjamo krmsko peso, ki nam nudi le 3 do 6 % sladkorja. Toda ta vrsta ima zopet drug namen, kajti pri nji ne zahtevamo toliko sladkorja, pač pa da nam vrže mnogo krme. Tudi v tem oziru so gojitelji dosegli lepe uspehe. Imamo dandanes namreč vrste krmske pese, od katerih tehta en sam gomolj do 10 kg, navadno pa 6 do 8 kg. Pri sladkorni pesi nam je teža od 1 kg na glavo najljubša, ker tedaj vemo, da je pesa tudi najbolj sladka. S primernim gnojenjem dosežemo tudi pri njej večjo težo.

V kakem razmerju je krmska vrednost sladkorne pese proti krmski pesi? Sladkorna pesa vsebuje mnogo več sladkorja in beljakovin, a manj vode ter je lažje prebavna, medtem ko je krmska pesa bolj vodena, mnogo manj sladka in ima manj beljakovin. Škrobna vrednost znaša na 100 kg krmske pese le 6.3 kg, pri sladkorni pesi pa 15.8. To pomeni, da je krmska vrednost sladkorne pese dvainpolkrat tako velika, kakor krmske pese; ali pa 40 kg sladkorne pese izda toliko kot 100 kg krmske pese. Zatorej pokladamo prvo v manjših množinah, ker drugače bi živalsko telo ne moglo izkoristiti prevelikih množin sladkorja, ki mu ga damo v tej krmii. Ker pa mora biti želodec poln, pokladamo lahko večjo množino druge manj vredne klaje. Sladkorna pesa je pravzaprav le nekaka *požlahtnjena vrsta krmske pese*. Vsaka požlahtnjena rastlina potrebuje pa boljšega negovanja in oskrbovanja nego navadna vrsta. Tudi sladkorno peso moramo bolje gojiti nego našo krmsko, če hočemo od nje imeti večje koristi. Ona potrebuje dobro obdelano, močno gnojno in rodovitno zemljo, zaradi česar izbiramo zanjo le najboljše njive. Čim globlje orjemo ali kopamo, tem debelejšo peso si bomo vzgojili. Zato pa sladkorna pesa prenese bolje sušo nego krmska, ker potrebuje manj vlage. Tudi ne napravljata toliko listja kakor krmska, zaradi česar je ne smemo tako močno obirati kakor krmsko peso. Kjer je že navada, da se poleti ali v jeseni obira listje pese, naj se to previdno vrši in naj se obirajo le taki listi, ki so že malo orumeneli, kajti zeleno listje zbira in presnavlja snovi, ki jih potem odvodi v koren.

Če pa ni dovolj listja, se tudi pesa ne more debeliti.

Seme vseh vrst pes se nahaja v klobčičih, od katerih ima vsak po 2 do 6 zrn, ki predstavljajo pravo seme. Ker je to zrnje težko spraviti iz klobčičev, prodaja se skupno z istimi in se tudi tako seje. Po trgovskih običajih v Avstriji mora imeti 1 kg dobrega semena (klobčičev) pese najmanj 70.000 zrn. Torej zadostuje na ha 1 do 1 1/2 kg semena, ako ga, kakor je sploh pri nas navada, sejemo najprej v gredice in šele od tam presadimo na njivo. Na oral zadostuje polovica gornje množine.

Gnojenje je za peso zelo potrebno. Spomladna gnojitev s hlevskim gnojem je sicer tudi dobra, toda boljše je, če gnoj že v jeseni podorjemo, da se čez zimo razkroji. Zeleno gnojenje je učinkovitejše, ker hitreje razpade v zemlji.

Najbolj pa koristi polivanje z gnojnico v spomladi, ko so rastline že dovolj zrastle, in poleti, ko začne koren debeleti. Polivati treba pa pred ali po dežju, kajti ob suši lahko prejedka gnojnica osmoli rastline; ali pa moramo gnojnico dovolj razredčiti. Umetna gnojila podkopamo ali podorjemo, preden sadimo peso. Edino čilski soliter, ki ga pa dandanes ni dobiti, trosimo po že vzrastlih rastlinah. Na 1 ha potrebujemo k pesi 1 do 2 metrskega stota apnenega dušika ali amonijeve soli, 2 do 3 q superfosfata, (Tomaseva žlindra ni priporočljiva, ker deluje prepočasi) 3 do 4 q kajnita ali 2 do 3 q kalijeve soli. Na oral se vzame polovico te množine.

Sladkorno peso moramo saditi bolj na gosto, ker ne napravlja tako močnega listja in se ne širi tako kot krmska. Najbolj priporočljivo jo je saditi v vrste, ker nam ta način nudi možnost lažjega obdelovanja celo s stroji in z živino.

Okopavati treba peso dvakrat do trikrat in posebno paziti na to, da je plevel ne zaduši.

Kmetijski družbi se je posrečilo dobiti nekaj stotov semena sladkorne pese, ki jo bo oddajala svojim udom, in sicer po redu, kakor jo naročijo. Naročila sprejema družba do 28. februarja t. l. Na poznejša naročila se družba ne more ozirati, ker ima premalo blaga. L.

Kako se obnavljajo in popravljajo meje?

Spisal dež. sod. svetnik Frančišek Regally.

Nešteto pravnih so že povzročili spori zaradi mej. Take pravde niso bile sosedom v največjo škodo le zato, ker vrednost spornega predmeta skoro nikdar ni v pravem razmerju z visokimi pravnimi stroški, ki nastanejo vsled težavnega dokazovanja, kdo je posedoval in užival zadevni svet v zadnjih tridesetih letih, marveč tudi zato, ker vsled njih večinoma nastane jeza in dolgoletno sovraštvo med sosedi.

Da se ta nedostatek odpravi, se je obnavljanje in popravljanje mej uredilo s cesarskim ukazom z dne 22. julija 1915, drž. zak. št. 208.

Kaj je torej storiti, ako so se mejniki med dvema zemljiščema iz kateregakoli razloga tako poškodovali, da se je bati, da se vobče ne bi več poznali, ali pa, ako se meje v resnici že več ne poznajo, ali slednjič, ako se soseda prepirata o tem, kje je prava meja?

Tožiti se ne sme takoj, kadar gre samo za meje. Toži se lahko le tedaj, kadar gre za lastnino ali pa za motenje zadnje mirne in nesporne posesti.

Najbolje, najkrajše in najcenejše je, ako se soseda obrneta na občinski posredovalni urad, kjer so

taki že upeljami. Pri teh se namreč vedno lahko sklepa med drugim tudi poravnave o sporih zaradi določitve in poprave mej.

Ako pa v občini ni posredovalnega urada, ali, ako se nočejo obrniti nanj ali pa ne poravnati pred njim, tedaj se jim je obrniti na sodišče, seveda na tisto okrajno sodišče, v čigar okolišju leži zadevni svet.

Pravico, zahtevati, da sodišče obnovi in popravi meje, ima vsakdo, če so njegovi sosede s tem zadovoljni ali ne. Sodišče povabi brez pravde vse sode. Če kdo ne pride, pač ne more izkazati meje, ki jo zahteva, in ne more podati svojih dokazil. Meja se pa določi navzlic temu v njegovi odsotnosti. Vendar zato, če kdo ostane doma, ni smatrati, da je zadovoljen s tisto mejo, ki jo trdi predlagatelj. Sodišče mora vedno, kolikor le možno, dognati pravo mejo, jo popisati in dati postaviti mejnike. Če je potreba, lahko sodišče preje zasliši prič, izvedence in stranke ali pa izvede tudi druge dokaze.

Včasih se meje poznajo še za silo; bati pa se je, da se ne bi izgubile, da se kmalu vobče ne bi več poznale. V takih slučajih je ugotoviti staro pravilno mejo, poiskati torej stare mejnike ali pa dognati, kje so stali, nove mejnike pa postaviti na staro mejo.

Mnogokrat pa se meje sploh več ne poznajo, stranke same ne vedo, kje so bili mejniki, in tudi prič ni za to, katere meje so se bili sosede držali v prejšnjih časih. Ako se tudi sosede ne morejo zediniti o tem, kje je meja, tedaj sodišče po svojem pravičnem prevdanku razdeli sporno površino med sode. Kako naj se to zgodi, tega zakon ne predpisuje natančneje. Tozadevno pač ni mogoče, dati podrobnejših predpisov, ker je vsak slučaj drugačen od kateregakoli drugega.

Kadar sodišče določi mejo, mora vselej tudi izreči, ali je sporni svet vreden več kot sto kron ali ne. *Če svet ni vreden več kot sto kron, potem pravda sploh ni dopustna.* Nasprotno pa lahko vsaka stranka, ki meni, da se ji godi krivica, nastopi *pot tožbe* zoper nasprotnika, ako je svet vreden več kot sto kron. Seveda pa mora tista stranka, ki uveljavlja svojo močnejšo pravico potom tožbe, v pravdi natančno dokazati, kdaj, kje in kako je pridobila svojo pravico do določene meje, ki sega prek tiste nove meje, ki jo je sodišče določilo izvenspornim potom. Kdor ne more tega natančno dokazati, tudi s pravdo ne doseže ničesar. Kdor pa to lahko dokaže, tistemu vobče ni treba tožiti; pride naj k sodišču ob določeni uri in naj predloži svoja dokazila izvenspornemu sodniku; ta bo z veseljem upošteval zadevna dokazila.

Kdo trpi *stroške* tega postopanja?

Kdor je predlagal obnovo ali popravo mej, plača tudi stroške:

1.) ako se meje itak poznajo, in jih vobče ni bilo treba obnavljati ali popravljati;

2.) ako so bili sosede z mejami, ki jih zahteva predlagatelj, zadovoljni, in teh mej ni nihče izpodbijal; in pa

3.) ako so bili drugi udeleženci sami pripravljani, postaviti meje tudi brez sodišča.

Ako je pa kdo motil soseda v zadnji mirni dejanski posesti, in je moral slednji zato pri sodišču predlagati obnovo ali popravo mej, potem lahko sodišče naloži vse stroške ali primeren del stroškov tisti stranki, ki je povzročila spor.

V vseh drugih slučajih pa morajo sosede plačati stroške po meri svojih mejnih črt: komur se je

uredilo več meje, tisti mora plačati tudi več stroškov.

Odvetniki in notarji pri tem postopanju niso potrebni. Kdor si vzame zastopnika, ta mu mora tudi sam plačati stroške iz svojega in nima nikake pravice zahtevati, da bi mu jih kdo povrnil. Le tedaj, kadar je kdo motil sosedu v zadnji mirni dejanski posesti, lahko sodišče naloži krivcu tudi povračilo vseh zastopniških stroškov ali pa primernega dela istih.

Kdor misli, da se mu godi vsled odločbe okrajnega sodišča krivica, ako torej to na primer ni določilo mej tako, kakor je on želel, ali pa ako ni zadovoljen z izrekom o stroških, ta lahko proti zadevnemu sklepu *rekurira* na zbornu sodišče prve stopnje*) v štrinajstih dneh, potem ko se mu je sklep vročil. Rekurz se mora kolkovati s 5 K; vložiti ga je pri tistem sodišču, ki je izdal izpodbijani sklep. Kdor ne zna rekurza sam primerno utemeljiti in se hoče ogniti nepotrebnim stroškom, stori najbolje, ako gre k sodišču in da rekurz tamkaj zapisati.

Zoper odločbo zbornega sodišča ni nobene daljše pritožbe.

VOJNE NAREDBE.

Znižana množina žita in porabe mlevskih izdelkov.

Naredba urada za prehrano ljubstva z dne 16. januarja 1918, drž. zak. št. 16.

S to naredbo se razveljavijo določila §§ 1. do 4. naredbe urada za prehrano ljudstva z dne 15. avgusta 1917, drž. zak. št. 339., ki smo jo priobčili na 136. strani lanskega »Kmetovalca«.

Za pridelovalca je važen § 1. nove naredbe, ki določa, da se sme porabiti za vsako osebo, in sicer:

Za podjetnike kmetijskih obratov in njih sivoce, delavce, užitkarje ter sploh one, ki jim je podjetnik dolžan dajati prosto hrano ali žito ali mlevske izdelke kot užitek ali kot plačilo za delo na dan kvečjemu po 225 g žita (6.75 kg za 30 dni; preje po 9 kg).

Osebam te vrste, pa je dovoljeno porabiti, ako opravljajo težka dela na osebo in dan kvečjemu po 300 g žita (9 kg za 30 dni; prej okroglo 11 kg).

Nova naredba stopi v veljavo s početkom nove porabne perijode, ki sledi po 17. januarju 1918.

Vprašanja in odgovori.

Na vsa kmetijsko-gospodarska vprašanja, ki dobajajo na c. kr. kmetijsko družbo kranjsko ali na uredništvo »Kmetovalca«, se načelno odgovarja le v »Kmetovalcu«. Odgovori, ki so splošno poučni, se uvrstijo med »Vprašanja in odgovore«, na ostala vprašanja se pa odgovarja pismeno, če je priložena znamka za odgovor. Odgovarja se edinole na vprašanja, ki so podpisana s celim imenom; brezimna vprašanja ali taka, ki so zaznamovana le z začetnimi črkami, se vržejo v koš. V »Kmetovalcu« se pri vprašanju nikdar ne natisne vprašalčevega imena, ampak vedno le pričetne črke imena in kraja. Redno se v vsaki številki odgovori le na tista vprašanja, ki so prišla vsaj 4 dni pred izdajo lista; na pozneje došla vprašanja se odgovori v prihodnji številki. Kdor takoj želi odgovora na kako kmetijsko-gospodarsko vprašanje, mora priložiti znamko za odgovor. Na vprašanja, ki niso kmetijsko-gospodarska, se ne odgovarja v »Kmetovalcu«, ampak le pismeno, če je pismu priložena 1 K v znakah kot prispevek k družbenemu pokojninskemu zakladu. Zadnje zlasti velja za pravne odgovore, ki seveda morejo biti le splošne vsebine, kajti uredništvo ne more poznati vseh, včasih zelo važnih okoliščin in zato za take odgovore ne prevzame nikakega jamstva.

Vprašanje 13. Moje koze prav rade in s slastjo obirajo listje od bršlina, zato sem ga nekaj nasušil ter vprašam, če je listje od bršlina, suho ali sveže dobra in zdrava krma za koze, zlasti če morda ne škoduje brejim kozam? (A. K. v B.)

Odgovor: O listju od bršlina kot krme za živali in posebej za koze ne najdemo ničesar pisane v mnogih

strokovnih knjigah, ki jih imamo na razpolaganje. Če so koze doslej to listje s slastjo brez škode jedle, se da domnevati, da je dobro in zdravo in v sedanjih razmerah ste lahko zadovoljni, če imate kaj krme za koze na razpolaganje. Da je bršlinovo listje neškodljivo, se da kolkortoliko sklepati iz dejstva, da ono velja kot dobro domače zdravilo proti jetiki in škrofulozi. Les od bršlina pa ima v sebi neko smolo, ki učinkuje na spolovila, zato po našem mnenju ne utegne biti dobro, če pride breja koza tako lačna do bršlina, da obgrizuje tudi njegov les. Le prav star bršlin cvete in se iz cvetja naredi jagodnati plod, ki je strupen, in sicer povzroči bljuvanje.

Vprašanje 14. Osem let stara kobila je dobila po celem životu neke vrste srbečico, vsled česar se tako praska in drgne, da je prišla skoraj ob vso dlako in tudi koža silno grda izgleda. Kobila je sicer zdrava, rada je, pa navzlic temu je silno zmedlela. **Kako je na srbečici obolelega konja zdraviti in s čim ga je mazati, da zopet dlaka zraste?** (I. P. v B.)

Odgovor: Če konja na popisan način po celem životu srbi, tedaj nima navadne srbečice, ampak je garjav. Garjavost povzroči silno majhna živalca, pršica imenovana, ki dolbe pod kožo ter s tem žival silno nadleguje in trpinči, da pri najboljši krmi zmedli. Garjavost se po zakonu šteje med one kužne bolezni pri konjih, ki jih je nemudoma naznaniti politični oblasti. Kdor to naznanilo opusti, je strogo kaznjiv in je tudi napram drugim odgovoren za škodo, če njih konji garjavost nalezijo. Okrajno glavarstvo bo takoj na svoje stroške poslalo svojega uradnega živinozdravnika bolno žival ogledati, ki bo dal navodilo, kako je konja zdraviti in kaj je ukreniti, da se bolezen na druge konje ne prenese. Zdravljenje garjavosti je precej dolgotrajno in če je bolezen že zelo zanemarjena, se včasih zdravljenje niti več ne izplača, zato Vam nujno priporočimo, hitro vse potrebno ukreniti, dokler je še čas. Če je enkrat garjavost ozdravljena, ni treba konja z ničemer mazati, ampak je le skrbeti za redno in pridno čejo, kajti dlaka bo sama od sebe zopet zrastle, kjer niso uničene čebulnate korenine dlake. Kjer so pa te korenine uničene, tamkaj pa ne pomaga nobena maža.

Vprašanje 15. V naši okolici bolehajo prasiči splošno na nogah, česar prejšnja leta ni bilo in mnogo prasičev popolnoma ohromi. Vsa domača zdravila, kakor n. pr. drgnjenje z žganjem, pokladanje gorkih obkladkov itd. nič ne pomaga, jed prasičem ne diši, zato se prav nič ne zrede in treba je suhe zaklati. Ker ni v bližini nobenega pravega živinozdravnika, zato vprašam v imenu več posestnikov, **kako je zdraviti prasiče, ki na tak način na nogah ohromi postanejo?** (J. M. v P.)

Odgovor: Ta bolezen pri prasičih ni nič nenavadnega ter prihaja od slabe krme v zvezi s prehlajenjem. Vsled pomanjkanja močnih krmil ne dobivajo prasiči zadosti tečne hrane, zato presnavljanje v njih ni več pravilno in prasiči postanejo občutljivejši. Če mora tak prasič ležati na mrzlih tleh ali na tleh, ki imajo špranje, skozi katere je reden prelih, pa se v nogah prehlade in postanejo revmatični. Taki prasiči se plazijo h koritu, stokajo enako svinji, ki doji pujske ter pri koritu pač začno jesti, a zopet takoj prenehajo. V nekaterih krajih imajo vraže, da take prasiče mora sese. Ta bolezen je malokdaj in težko ozdravljiva, zato je najbolje, obolelega prasiča zaklati, dokler je še kolkaj pri mesu. Tako bolni prasiči se zdravijo z obrambo pred vsakim prepihom, s pokladanjem dobre redilne klaje in z otrepanjem bolnih in bolečih nog z gorkim ribjim oljem.

Vprašanje 16. 18 letni posestnik, ki je poklican k vojakom, bi rad kot nedoletni dedič pred odhodom napravil oporoko in vprašam, **če je oporoka nedoletnega veljavna?** (P. F. v Š.)

*) Zbornu sodišča v naših krajih so deželna sodišča v Ljubljani, Gradcu, Celovcu in Trstu in pa okrožna sodišča v Rublfavem, Celju, Mariboru, Gorici in Rovinju, ki se pa premesti v Pulj.

Odgovor: Nedoletni, ki še niso 18 let stari, morejo svojo oporoko le ustno pred sodiščem narediti. Sodisce se mora na primeren način prepričati, ali je podana izjava o zadnji volji prostovoljno in s preudarkom narejena. Osebe, ki niso še 18 let stare, morejo svojo oporoko narediti tudi pred kakim notarjem. Po dovršenem 18 letu, pa more vsakdo svojo oporoko neomejeno narediti.

Vprašanje 17. Zoral sem kos travnika, ki sem ga posejal z ozimno pšenico, a ker nisem imel gnoja, nisem gnojil. Vsled nekega priporočila sem kupil kalijevo sol, s katero nameravam pšenici gnojiti. **Kdaj naj pšenici gnojim s kalijevo soljo**, ali takoj sedaj po snegu, ali pozneje pomladi in, ali bi morda ne kazalo kalijeve soli mešati še s kakim drugim gnojilom, če ga je sploh dobiti? (F. L. v L.)

Odgovor: S kalijevo soljo bo pšenici gnojiti zgodaj pomladi takoj ko sneg skopni. Učinek boste pa imeli le tedaj, če je v zemlji dovolj drugih rastlinskih hranilnih snovi, in sicer predvsem dušika in fosforove kisline, nad čemer pa dvomimo. Iz tega vzroka Vam nujno priporočamo pšenici še s čim drugim gnojiti, če hočete, da bo obilo obrodila. Gnojenje s stranišnim, t. j. s človeškim gnojem pozimi po snegu bi bilo posebno dobro, ker ima ta gnoj v sebi razmeroma precej fosforove kisline poleg obilnega dušika. Mešanje kalijeve soli s pepelom od lesa je istotako zelo priporočljivo, ker ima pepel precej fosforove kisline v sebi. Pepel je pa istočasno kalijevo gnojilo, zato je pri rabi pepela vzeti manj kalijeve soli. Sicer Vas pa opozorimo na spis »Raba kalijevih umetnih gnojil«, ki je priobčen v zadnji številki »Kmetovalca«.

Vprašanje 18. Pitam dve leti starega mrjasca, ki sem ga dal rezati in ki bo gotovo tehtal kakih 200 kg. Spitanega mrjasca bi lahko prodal po 5 K za kilogram žive teže, toda zaupnik ali pooblaščenec »Deželnega mesta za dobavo klavne živine« zahteva, da ga moram edinole njemu prodati, in sicer po 3 K za kilogram, češ, da se za mrjasca ne plača več. **Ali res moram mrjasca prodati le zaupniku Deželnega mesta in, ali je res za mrjasce tako nizka cena?** (J. L. v S.)

Odgovor: Za pitane prasiče velja maksimalna cena 5.50 K za kilogram žive teže, in sicer brez razločka, torej tudi za mrjasce. Nerezan star mrjasec je kot klavna žival poprej res za manj vrednega veljal, a na to danes nihče ne gleda in v Vašem slučaju pa manjša vrednost sploh ne prihaja v poštev, ker je Vaš mrjasec rezan. Vi ste pač dolžni rezanega in pitanega mrjasca, če ga doma ne zakoljete, prodati »Deželnemu mestu za dobavo klavne živine«, toda zaupnik ga mora plačati po predpisani maksimalni ceni. Dotični zaupnik bržkone hoče sam na svojo roko narediti dobiček, ga plačati pod maksimalno ceno, a ga Deželnemu mestu zaračunati pa po maksimalni ceni.

Vprašanje 19. Osem mesecev stari žrebici, ki je na popku nekoliko počena, uhaja vunkaj črevo in se dela na popku za oreh debela bula. Poklicani živinozdravnik mi je dal mazilo, s katerim je kožo mazati nad bulo in je žrebica po njegovem navodilu prepasana, da črevo vunkaj ne uhaja. Doslej se ta napaka ni še nič popravila. So sedje mi pravijo, da ni treba počene žrebice zdraviti, češ, da to samo preide, saj so imeli še bolj počena žrebeta. **Kako je ravnati s počeno žrebico in ali je porabna za pleme?** (I. L. v O.)

Odgovor: Vaša žrebica ima kilo, t. j. ima počeno pri popku tisto trebušno kožo, ki obdaja drob in skozi razpoko uhajajo čreva med trebušno in vnanjo kožo, vsled česar se dela na popku bula, ki je mehka in če se nanjo pritiska pa izgine, ker gredo čreva nazaj v trebušno duplino. Kila ali nagnjenost do kile more biti prirojena; trebušna koža pa počni tudi pri porodu, če se z novorojencem nepravilno ravna in se zlasti premočno za popek vleče.

Če ni kila velika, se pri prav mladih žrebetih razpoka res samaodsebe zarase, drugače pa lahko sčasoma še večja postane, zlasti če konj veliko okoli skače ali pa težko v vozu vleče. Mazanje kože nad kilo z ostrim mazilom, ki kožo skupaj vleče in opasanje konja, ki čreva znotraj drži, je vsekakor prav dobro, ker se pri takem ravnanju razpoka hitreje zaceli. So pa kile, ki se sameodsebe ne zacelijo in tudi ne s popisanim mazanjem ter opasanjem, katerih ne gre drugače odpraviti, kakor edinole z operacijo. Najpreprostejša operacija kile na popku je, vnanjo kožo nad razpoko skupaj zvleči ter jo dati v zavezan lesen precep. Ta operacija se mora seveda prav izvršiti, zlasti pri moških živalih, zato jo je vsekakor prepustiti le večjemu živinozdravniku. Ozdravljene kilave kobile so dobre za pleme.

Vprašanje 20. Mlada kobila, ki je zadnji čas prebolela neko bolezen v dihalih, je sedaj zdrava, a kadar stoji v hlevu, močno tolče ob tla z zadnjima nogama, zlasti ponoči, tako da se je že ves tlak iz hrastovih tnal pri zadnjih nogah posedel. **Zakaj bije konj z zadnjima nogama tako ob tla in kako bi se dalo to odpraviti?** (I. L. v O.)

Odgovor: Če ni tako zbijanje z nogama ob tla slaba razvada, potem je vzrok kaka bolečina ali neprijeten občutek, ki se ga hoče konj iznebiti z zbijanjem ob tla. Take neprijetne občutke ali srbečice povzročijo kožni izpuščaji, garje, gliste ali perjevci. Če se odpravijo vzroki srbenja, pa bo konj prenehal z nogama zbijati. Perjevci so ušem podobne, silno majhne živalce, ki živijo na kokoših in drugih pticah, ki se pa ne živijo od krvi, ampak žro perje. Ponoči gredo perjevci od kokoši na druge živali, katere silno nadlegujejo. Iz hlevov je torej odstraniti kokoši in tudi gnezda od lastovk.

Vprašanje 21. V mojem svinjaku so se zaredile podgane, ki so prasičem v silno nadlego in jih celo objedajo. **Kako se najuspešneje zatro podgane v svinjaku?** (A. B. v V. K.)

Odgovor: Podgane so zelo prebrisane živali, ki se s pastmi dajo le težko zatreti, saj če se le ena vjame v past, druge ne gredo več blizu. Pač pa se jih lahko uniči z okuženjem z Löfflerjevim bacilom ter dobite tozadevni tiskani pouk pri naši družbi. Nastavljanje strupa je tudi uspešno sredstvo, toda treba je umeti, kako se z njim ravna, kajti povzroči lahko nesrečo. Mnogokrat se pripeti, da pogine sicer nekaj podgan po strupu, ki se jim ga nastavi, druge pa opazijo učinek in ne samo, da se ne dotaknejo več strupa, ampak ga spravijo celo iz luknj, kamor se jim je položil, na dan in nastane nevarnost, da se namesto podgan zastrupijo z njim kokoši ali druge domače živali. Najvažnejše sredstvo proti tem škodljivcem ostane vendarle, odvzeti jim vsa skrivališča in zamašiti jim vse luknje; dokler se to ne zgodi, tudi druga sredstva malo učinkujejo. V svinjaku je dobro pregledati vsa tla, če nimajo nikjer votlin; zamašiti je vse luknje v tleh in v zidovju s cementno malto, ki ji je primešati zdrobljenega stekla. Istotako je pregledati prostor okoli svinjaka, da se ne nudi nikjer zavetišč za podgane ter je zadelati vse take prostore na način, da jih podgane ne morejo predreti. Nekoliko dni po tem delu je pregledati še enkrat, če si niso odprle kje drugod svojih izhodov, katere je zopet zadelati. Samo če boste tako ravnali, smete biti zagotovljeni, da ste se odkrižali teh škodljivcev. L.

Vprašanje 22. V jeseni je razsajala pri nas živinska kuga v gobcu in na parkljih. Tudi moj vol je zbolel na tej bolezni in še sedaj ga noge tako močno bolijo, da se ne pusti niti prijeti zanje. Bojim se tudi, da mu ne odpadejo parklji. Rad bi ga ozdravil do pomladanskega dela. **Kako naj zdravim vola od kuge v gobcu in na parkljih?** (M. P. v G. V.)

Odgovor: Ako Vaš vol že od jeseni boleha od kuge v gobcu in na parkljih, je to znak, da je bila bolezen zelo huda ali pa, da ste zanemarili pravočasno zdravljenje. Bolezen se nadaljuje in najbrže je gnojenje prešlo že pod rog, kjer se ga ne more opaziti, pač pa žival močno trpi od bolečin. Ko bolezen napreduje že v taki meri, potem je tudi zdravljenje težavno in dolgotrajno ter je sploh dvomljivo, jeli se bo mogel vol tako hitro ozdraviti, da Vam bo služil pri pomladanskem delu. Dober pripomoček proti kugi na parkljih je štipanje parkljev z drobno zmleto modro galico, ki jo dobite pri družbi, ali pa z galunom. Vedno pa je treba držati parklje v suhem; vol naj ima torej dovolj suhe mehke stelje pod seboj. Če je pa žival že tako močno bolna, da se bojuje, da mu odpadejo parklji, potem se obrnite na živinozdravnika. Morda bi bilo v takem slučaju najumestnejše, da vola prodaste, dokler Vam popolnoma ne shujša in si za pomladansko delo nabavite drugega. Pri hudi boleznici trajajo posledice tudi po več mesecev. L.

Vprašanje 23. Imam nekaj domačih zajcev, ki so že od jeseni tako bolni na očeh, da jim iz njih teče in da mnogi oslepe na eno ali celo na obe očesi. Bolezen mi napada le mlade kunce, starih se ne prime. **Kako naj zdravim krmežljivost oči pri kuncih?** (M. M. v K. V.)

Odgovor: Vzroki krmežljivosti pri kuncih so navadno vlažni prostori in tudi vlažna hrana. Ta bolezen je nalezljiva in je treba najprej bolne kunce ločiti od zdravih. Bolne kunce je postaviti v suh prostor in jim pokladati po možnosti suho klajo. Vsako jutro je treba živalim izpirati oči z mlačno vodo in potem še z mlačno svinčeno vodo, ki jo dobite v vsaki lekarni. V ta namen je dober tudi kamilni čaj. Če je bolezen napredovala, potem vzemite polodstotno raztopino karbolne kisline, s katero namažite s pomočjo tankega čopiča oči. Dobro je tudi zdraviti jih z notranjimi zdravili na pr. jim dati vsak dan po eno žličico žveplene moke z Glauberjevo soljo. V glavnem pa Vam priporočamo, da držite kunce na suhem in jim vsaj vsak drugi dan očistite prostore. L.

Vprašanje 24. Lansko leto sem vzel v najem pol kmetije in ker se nahaja ta na samotni, sem v večji množini gojil kokoši. Vrane, sokol in lisica so mi jih 28 odnesle. Na polju so mi pa vrane, šoge, jazbec in zajci napravili na koruzi, ajdi, zelju in korenju veliko škodo. **Ali sem upravičen zahtevati odškodnino, povzročeno po divjačini?** (M. M. v K.)

Odgovor: Najemnik lova je dolžan povrniti kmetovalcem le ono škodo, ki jo naredijo lovne živali, ki uživajo varstvo. V tem slučaju samo za škodo, povzročeno po zajcih. Vrane, šoge, sokol, jazbec in lisica so lovske živali, ki pa po zakonu ne uživajo varstva in se smejo v vsakem času na kakršenkoli način loviti ali pobijati. Vsako tako divjačino, ki se jo pobije zunaj zaprtega doma (dvorišča), mora dotičnik izročiti najemniku lova, drugače mu preti kazen zaradi lovske tatvine. Škodo, ki jo napravi zajec, morate pravočasno naznaniti najemniku lova, dokler se more še z gotovostjo določiti, da je bila res povzročena po zajcih. Skupne škode, ki ste jo imeli po navedeni divjačini, pa ne morete sedaj več ugotoviti in ne terjati odškodnine zanj. L.

Kmetijske novice.

Živino doma klati je prepovedano. V zadnjem času so začeli kmetovalci po celi deželi klati doma govejo živino. Domači zakoli goveje živine so dovoljeni le z dovoljenjem okr. glavarstev po ukazu c. kr. deželne vlade z dne 4. marca 1917. Vsakdo, ki zakolje doma kako goved, je kaznjiv z globo do 5000 kron, ozir. z zaporom do 6

mesecev. To klanje govedi pa škoduje tudi živinoreji, ki se je na Kranjskem že vsled velikih vojaških dobav zelo zmanjšala. Vojaške zahteve pa so še vedno prekomerno visoke ter ni mogoče doseči kljub vsem opozoritvam in protestom znižanja. Ako bodo ljudje še doma klali živino nepotrebno, bo nastopila v najbližjem času katastrofa; živina za vojaštvo se bo morala odvzeti s silo, vsled česar bodo posestva na Kranjskem uničena, ker ne bo mogoče obdelati polja. Opozarjamo kmetovalce še enkrat, naj v lastnem interesu zlasti zaradi gospodarstva po vojni ne uničujejo sami svojega blagostanja v prihodnosti ter naj ne koljejo goveje živine doma, ker so že itak poklali neverjetne množine prasičev ter so torej vsaj s svinjskim mesom nekoliko preskrbljeni. Kdor ima živino za oddati, naj se obrne na našega zaupnika, ki bo dotično žival takoj prevzel, ako ne bo imel rejec zadosti krme.

Kranjsko dež. mesto za vnovčevanje živine v Ljubljani.

Družbene vesti.

Z izdajo „Kmetovalca“ utegne biti c. kr. kmetijska družba prisiljena zaradi pomanjkanja popirja prenehati in je že danes dvomljivo, če ji bo mogoče pravočasno izdati 3. številko. V tem slučaju prosi družba p. n. gg. ude potrpljenja ter obljubi morebitni zastanek pozneje nadomestiti, kakor hitro se razmere izboljšajo. Tiskarne ne zadene nikaka krivda, kajti ona je že lansko jesen naročila potrebno množino popirja za cel letnik „Kmetovalca“, a tvornice za popir sedaj poročajo, da potrjenih naročil ne morejo izvršiti, ker nimajo dovolj premoga za obrat, ki so ga zaradi tega morale popolnoma ustaviti. Kmetijska družba se je z nujno prošnjo obrnila na kmetijsko ministrstvo za posredovanje pri trgovskem ministrstvu, ki razdeljuje tiskovni popir na posamezne kronovine, oziroma na posamezne tiskarne.

(Dalje v inseratnem delu.)

Uradne vesti c. kr. kmet. družbe kranjske.

V a b i l o

k občnemu zboru kmetijske podružnice v Novem mestu, ki bo v ponedeljek, dne 11. februarja 1918 ob dveh popoldne v prostorih g. I. Košaka v Rudolfovem.

SPORED:

1. Volitev načelnika.
 2. Slučajnosti.
- Če ne bo občni zbor ob določeni uri sklepčen, vrši se bo pol ure kasneje drugi, ki bo sklepal ob vsakem številu navzočih udov.

Novo mesto, dne 22. januarja 1918.

Načelstvo.

V a b i l o

k občnemu zboru podružnice c. kr. kmetijske družbe v Gorenjah pri Postojni, ki bo v nedeljo, dne 10. februarja t. l. ob poltreh popoldne v hiši predsednika.

SPORED:

1. Nagovor predsednika.
2. Pregledovanje računov za l. 1917.
3. Razgovor zaradi oddaje sadnega drevja udom in polovične udnine podružnicam.
4. Volitev predsednika in odbora.
5. Slučajnosti.

Pripomba: Če ob določeni uri ne bi bil občni zbor sklepčen, vrši se bo pol ure pozneje drugi ob vsakem številu navzočih udov.

Kmetijska podružnica v Gorenjah pri Postojni,
dne 12. januarja 1918.

J. Jurca, načelnik.

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe za vojvodino kranjsko.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 6 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 4 K na leto. Posamezna številka stane 30 h. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na vsi strani 90 K, na $\frac{1}{2}$ strani 60 K, na $\frac{1}{4}$ strani 30 K, na $\frac{1}{8}$ strani 15 K in na $\frac{1}{16}$ strani 8 K. Družabnikom 20 % popusta. Vsaka vrsta v »Malih naznanilih« stane 30 h.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg šte. 3.

Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 2. V Ljubljani, 31. januarja 1918. Letnik XXXV.

Blagovno poročilo.

Ljubljana, 31. jan. 1918. — Prezemne cene za 1916/17 za sledeče avstrijske pridelke: Za sto kg Drž. zak. 219 z dne 31. julija 1917: Pšenica K 40.—, Rž K 40.—, Pira K 40.—, ječmen za varenje K 37.—, ječmen za krm. K 37.—, Oves K 36.—, pri oddaji pred 15. nov. se približe 2 K pri 100 kg. Po min. nar. z dne 29. 9. 17. drž. zak. št. 391 veljajo naslednje prevzemne cene za 100 kg: koruze K 38.—, prosa K 40.—, ajde K 40.—, graha K 80.—, fižola K 80.—, leče K 120.—, boba K 60.—, grašice K 100.—, oziroma K 51.—, ter K 35.—, zadnjega žita K 35.—, oruženih koruznih storžev K 15.— franko mesto prevzema. Jedilni fižolin bobvseh vrst K 40.—, Fižolin bob, grah ali leča za krm. K 30.—, Grašica K 29.—, Mak K 150.—, Ogrščica K 100.—, Repiš K 97.—, Suhe šestpilje, sto kg, Drž. zak. 290. z dne 6. sept. 1916: a) do 105 kom. K 104.—, b) 106 do 130 kom. K 100.—, c) nad 130 kom/kg K 95.—, d) merkant. blago K 65.—, Povidli K 120.—, Držav. zak. 159 z dne 10. aprila 1917: Sladne kali K 22.—, Pivovarniške tropine, posušene K 26.—, Tropine solnčnih rož, oluplj. pečk K 25.—, neoluplj. K 17.—, Tropine bučnih pečk oluplj. K 30.—, neoluplj. K 20.—, Lanene tropine K 25.—, Konopne tropine K 19.—, Tropine repnice K 18.—, Makove tropine K 24.—, Krompirjevi izlučki posušeni K 19.—, sto kil, kolidov obratovališča, brez vreč, všteti stroške nakladanja. Krompir 22 K od 5. sept. dalje. Drž. zak. 390/17 z dne 23. sept. Seno 23 K, škap (ržena slama) 13 K, slama od žita, graha, in grašice il K, fižolova, bobova, lečina, makova, repična in koruzna slama po 7 K za 100 kg. Jajca. V ozemlju Ljubljane velja kos pri pridelovalcu 28, v trgovini pa 32 vinarjev, v vseh drugih delih dežele velja jajce pri pridelovalcu 20, v trgovini pa 24 vinarjev, glej ukaz c. kr. dež. predsednika z dne 7. nov. 1916 št. 34201. Moka. (Pšenična moka za peko, pšenični zdrob, pšenična debela moka (graham krušna moka) K 110.—; pšenična moka za kuho K 90.—; pšenična enotna moka K 75.—; ržena enotna moka K 47.— za 100 kg od bližnje železn. postaje mlina (brez vreč). — Ajdovamoka, bela št. 1, 82 h; temna št. 2, 58 h. Koruzen zdrob 84 h, koruzna moka 52 h, koruzna obloda 52 h. (Odredba c. kr. dež. vlade z dne 14. maja 1916, št. 16303) Jačprenj št. 10, 66 h; št. 9, 68 h; št. 8, 75 h. (7)

Žita in moke posreduje občinam Zavod za promet z žitom ob času vojne, podružnica v Ljubljani. Gori označene prevzemne in najvišje cene objavljene so čisto neobvezno glede pravilnosti. Za semensko blago določene so primerno višje cene.

Do c. kr. kmetijske družbe obrniti se je le glede tistih kmetijskih potrebščin, katerih cene so objavljene v družbenih vesteh »Kmetovalca«.

Tržna poročila.

Cene za klavno goved. (Ukaz dež. preds. z dne 10./3. 1917., št. 8855.) — Za 1 kg žive teže veljajo naslednje najvišje cene in sicer: za voli I. kakovosti po K 350, II. kakovosti po 3 K, III. kakovosti po K 250; za krave I. kakovosti po K 310, II. kakovosti po K 270, III. kakovosti po K 230; za telice in bike I. kakovosti po K 330, II. kakovosti po K 33.—, III. kakovosti po K 240, za koščeno živino po K 180. Za kalo se sme odbiti do 5% od žive teže v kolikor je živina nakrmljena ali napojena. (Glej letošnji »Kmetovalec« stran 47, 52, in 81.)

Najvišje cene za prasiče. (Min. naredba z dne 6./7. 1916, drž. zak. št. 211.) — Za 1 kg žive teže veljajo najvišje cene in sicer za pitane prasiče, ako pridejo res v zakol (iz hleva) po K 550, za debele prasiče za nadaljnjo pitanje, ki so od 60–90 kg teži po 6 K, za mesnate prasiče nad 40 kg žive teže po K 470, za pitane prasiče pod 60 kg in mesnate prasiče pod 40 kg ni določena nikakoli cena, a jo zato določa ukaz. dež. predsednika, ki tu sledi. (Glej lanski »Kmetovalec« stran 103, 118.) (8)

Najvišje cene za prasiče, ki jih min. nar. z dne 6./7. 1916 ne omenja. (Ukaz dež. preds.) Za 1 kg žive teže veljajo naslednje najvišje cene: A. za odstavljene pujske do 3 mesecev starosti: 1) domačega plemena po 8–9 K, križanih pasem po 9–10 K, žlahtnih pasem po 10–12 K; B. za prasiče za zakol in sicer: pitane prasiče pod 60 kg žive teže in nepitane pod 40 kg žive teže 1) domačega plemena po K 5.—, križanih pasem po K 550, žlahtnih pasem po K 6.—; Za prasiče za plemo, ki so navedeni pod B se sme pribiti še 25%, ako se jih proda za plemo. Za plemenske mrjase in za breje svinje gorenje cene ne veljajo. (Glej letošnji »Kmetovalec« stran 47.)

Svinjska mast in sveže meso po K 780 za kg čiste teže. (Min. nar. z dne 6./7. 1916. — (Glej lanski »Kmetovalec« stran 103, 118.) Za svinjsko mast pa določa novejši ukaz dež. predsednika z dne 1./4. 1917 št. 10384 odškodnino in sicer za 1 kg surove masti po K 7.—, scvrte svinjske masti po K 8.—. (Glej letošnji »Kmetovalec« stran 55.)

Mala naznanila.

Za vsako besedo je naprej plačati 6 vinarjev v jeneraru ali znakmah, sicer se naznanila ne objavijo. Vsak ud c. kr. kmetijske družbe more na leto brezplačno prijaviti eno štirivrstno objavo, tičočo se gospodarskega prometa.

Upravištvu ne prevzema posredovanja.

Cepljeno trsje, dveletno, zelo močno 100 kom. 45 kron, šmarica necepljena 100 kom. 30 kron, prodaja Apton Slodnjak, trtničar, pošta Juršinci pri Ptuj, Stajersko. 206

Ronjske repe od 15 cm dolg, naprej odrezane in skupaj vezane, kupujem po 14–18 kron kg. Pošiljatve na Ivan Svetec, posestnik, Rudolfovo, Dolenjsko. 227

Sode od vina, sadjevca in od žganja, **Jabolka** ter **suho sadje** in vse vrste **steklenice**, ter **zamaške**, kupi vsako množino ter prosi za ponudbe A. Oset, p. Guštanj Koroško. Razpošiljam vino, sadjevec in kisló vodo. 235

Sadna drevesca i. s. bruške žlahtne in za mošt, orehe, divje kostanje in vseh vrst pritikavce imam naprodaj. Naroči se lahko pisмено ali ustmeno pri Jakobu Pintar, sadjerejec, Sv. Tomaž, p. Škofjaloka Gorenjsko. 240

Kupimo 300 divjakov jablan in 200 divjakov, hrusk. Ponudbe na kmetijsko podružnico v Loškem potoku. 10

Sadnega drevja večjo množino, pet-, štiri- in triletnega, večina še v kroni precepljenega, ki je bujno rasteče in dobrih vrst, i. s. Baumanova reneta, zlata reneta, štajerski mašančkar, jesen. tafelni, ki se zdre do junja, štajerski moštar Paier Hubert zelo rodov. Zalostinke Elisa Radke. Hruške večina moštne, tudi žlahtne Klapovke Napoleonke i. dr., tudi nekaj pritikavcev, in divjakov eno- in dveletnih, ima naprodaj pri primerni ceni Andrej Hafner, pos. in sadjerejec, Dorfarje št. 14, p. Škofjaloka, 11

„Soja“ fižol. Imam nekoliko semen fižola naslov upravištvu »Kmetovalca«. Kdor je že ponudil „poste restante“ naj tudi sporoči naslov upravištvu, ker šifriranih dopisov pošta še ne izroči. 13

Proda se leseni zajčji hlev, 9 oddelkov cijo in s cementnimi koriti. Poizve se v upravištvu »Kmetovalca«. 20

Dobro ohranjeno tehtnico od 100 do 500 kg kupi Valentin Janhar, v Žejah 27, pošta Medvode. 21

Bencin-Motor z 6 PS. malo rabljen, zanepljave elektrike proda za 2500 K. Nove motorje od 2 PS naprej, krušne peči, parilnike, gnojnice sesalke, tehtnice, cirkularne in druge žage, domače mlince ter vse kmetijske stroje priporoča Jos. Božič, p. Grafenstein, Koroško. 22

Nekaj drevesničnih pomočnikov za splošno delo sprejme oskrbnitvo drevesnic c. kr. kmetijske družbe. Plača po dogovoru ali pa naj se stavi tozadevne ponudbe naravnost oskrbnitvi drevesnic v Ljubljani, Poljanska cesta šte. 39. 23

Samostojen delavec ki je vajen dela v **drevenščini** in na **zelenjadnem vrtnu**, se sprejme v stalno službo na dež. vrtnu in drevesnici v Črnomlju in Metliki. Pismene ponudbe s priporočili naj se pošiljajo do 15. februarja 1918, na naslov: **Kulturni oddelček dežel. odbora v Ljubljani**. Nastop službe najkasneje 1. marca 1918. — Prednost imajo samci. — Vpoštevali se bodo tudi zmožni in večji invalidi. — Plača po dogovoru. 24

Vrtnarja za vrtna dela sprejemem takoj. Plača po dogovoru. Stanovanje in hrana je prosta. Ponudbe sprejema **Fran Horvat, Plešivica, p. Jastrebarsko, Hrvatska.** 25

Vinčarja, samostojnega delavca za vinograde sprejemem takoj. Plača po dogovoru. Stanovanje in hrana je prosta. Ponudbe sprejema **Fran Horvat, Plešivica, p. Jastrebarsko, Hrvatska.** 26

Prodajam dva krasna petelina čistokrvna **Minorka**, po 6 mesecev stara. Ant. Štrukelj, na Trati pri St. Vidu nad Ljubljano. 27

Bik in krava, tudi mlada živina čiste montavonske pasme, več ovac ali koz in semensko topinamburo (divji krompir) kupi **Grad Krupa, p. Gradac, Belokrajina.** 28

Vino rdečo in belo kupi in prosi ponudb **A. Oset, p. Guštanj, Koroška.** 29

Bukovih drv kupim vsako množino, klanih, meter dolgih, postavljenih na vagon. Vaše postaje. Ponudbe prosim na naslov **Aljoz Kobal, Studeno, Postojna.** 30

Nekaj slame škopov ali rženih otepov kupi c. kr. kmetijska družba v Ljubljani za vezanje sadnih drevesc. Ponudbe na upravnishvo drevesnic v Ljubljani, Poljanska cesta št. 59. 31

Divjake za pomladno cepitev — 100 kom. hrškovi in 100 kom. od jablan dobro ukoreninjenih za visokodebelno Arenja, kupi kmetjska podružnica v Gorenjah pri Postojni. Po-udbe naj se pošilja na Ivan Jurca st., Gorenje 5, Postojna. 32

Smrekove sadike več tisoč 3-4 in 5 letne v lastni drevesnici, prve po 10 K, II. po 12 K, III. po 14 K, tisoč dalje okoli 1500 mecesnovih sadih, 100 komadov 2 K v drevesnici, prodaja in sprejema naročila **Ivan Jurca st., Gorenje 5, p. Postojna.** Za zavijanje in pošiljatev na pošto ali kolodvor v Postojno se računa 1 K za tisoč. Vse blago je jako lepo in zanesljivo dobro. 33

Kupijo se stelaže, priprave za manufakturno trgovino. Ponudbe se prosijo na upravo „Kmetovalca“ 34

Lugovega kamna imam nekaj kilogramov in ga zamenjam za živila. Vprašati in ponudbe je poslati na upravo „Kmetovalca“ 35

Izšel je VEDEŽ

Splošni žepni koledar z notesom za l. 1918 z vsostransko najzanimivejšo vsebino za vsakega.

VEDEŽ je neobhodno potreben svetovalec in vodnik vsakemu brez razlike, toliko civilistu kolikor vojaku; zato napravite svojcem - vojakom gotovo največje veselje, ako jim ga pošljete.

Vedež za leto 1918 poklanja svojim častitim odjemalcem in naročnikom pregleden in natančen slovenski zemljevid italijansko-avstrijskega bojišča, ki sega od naše Ljubljane pa tja do gardskega jezera ter od koroške meje do konca Istre. — Vedež je odločil tudi 20 krasnih dobitkov, ki bodo izžrebani dne 31. marca 1918, zato je vsak izvod Vedeža previden s številko. (Natančnejši opis v Vedežu. (65)

Cena v lični vezavi K 1-20. — Vedež se naroča v založni knjigarni J. Stoka, Trst, ulica Melin pi-colo 19. — Kdor jih naroči 10, dobi enajstega povrhu. Da se prihranijo razmerno previsoki stroški za posamezne izvode po povzetju, naj izvolijo p. n. naročniki poslati (tudi v znakmah) poleg cene še 10 v. za poštino. — Večja naročila se pošiljajo po povzetju. — Prodajalci dobijo 25% popusta.

Jajca za valenje

od dveh priznanih najboljših plemen sedanosti in najvišje odlikovanih vzgojnih rodov.

Črna rdečerožnata Minorka potomci petelina zmagovalca „Viktor“, ki je bil za 9000 K importiran iz Amerike. (Kokoši so stale po 1200 K). Jako lepe živali, zelo pridne jajčarice. Jajca za valenje po K 1-90 komad.

Jastrebski Plymouth-Rocks

lep v obliki in znaki, ameriški import, najboljša mesnata žival in najpridnejša zimska jajčarica. Jajca za valenje po K 1-90. Jamstvo za svežost in 100% oplojenje.

Perutninarski zavod

Frančišek Vodička, Smržice na Moravskem. (13)

Kmetovalci!

Skrbite za kar naj-večje razširjenje

„Kmetovalca“!

Stremite za tem,

da se ga lahko čita

v vseh gostilnah

in javnih prostori.

Pridobivajte

Kmetijski družbi

novih udov. Čim

več nas bo, več

bomo dosegli!

! Samo !

za **eno kruno**

pošilja

c. kr. kmet. družba

„kranjska“

ilustrirano knjižico

„Izrejevanje“

„matic“

„matic“

ki je neobhodno po-

trebna vsakemu če-

belarju.

Kmetovalci! Denarni zavodi!

Gozdarske in gospodarske zadrage!

Berite! Lesotrzeli! Berite!

A. Šivic (9)

„Poljudno navodilo za merjenje lesa“.

V omenjeni knjižici je poljudno popisano kako se izračuna telesnina debel posekanega in rastočega drevesa ter celih gozdov, kakor tudi obtesanega in razžaganega lesa. Pridejane so vse za tako računjanje potrebne tabele. V knjižici se nahaja tudi popis in potrebne tabele za pravilno določanje oblik in razmerij lesu, ki se ima obtesati ali razžagati. Kmetovalec se pouči kako na podlagi tabel izračuna prirastek v gozdu. Dalje so pridejane tabele za določanje prostornine v ogiljarskih kopah in kub. mera drv za kurjavo v prostorninskih metrih kakor tudi popis in potrebne tabele za primerjavo nove dolžinske, ploskovne in kubične mere s staro mero. Cena knjigi proti predplačilu za ude c. kr. kmet. družbe K K 1-50.

Vinometre »Bernadot« — Asbestov bombaž in prašek — Eponit — Francosko želatino — Lipovo oglje Marmornat prašek — Modro galico — Natrijev bisulfit — Ribji mehur — Špansko zemljo — Tanin Žveplo v prahu — Limonovo kislino — Vinsko kislino — Sodo bicarbono — Strupa proste barve itd. ima v zalogi po najnižji ceni (4)

Drogerija ANTON RANC

Ljubljana, Židovska ulica 1.

Upravišstvo

„Kmetovalca“

sprejema

primerne inserate

po cenah,

ki so razvidne na

poglavju.

Objavljanje bo imelo

vedno zadovoljiv u-

speh, kajti »Kmeto-

valec«, izhaja (dva-

krat mesečno) v 13-

tisoč izvodih ter je

razširjen po vseh

slovenskih deželah.

Ljudska posojilnica

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

v Ljubljani, v lastnem domu, Miklošičeva cesta št. 6, nasproti hotela „Union“ za frančiškansko cerkvijo

sprejema hranilne vloge vsak delavnik dopoldne od 8. do 1. ure in jih obrestuje po

(5)

Vloge v »Ljudski posojilnici« so popolnoma varno naložene, ker posojilnica daje denar na varna posestva na deželi in v mestih.

4 | 0 | 0
4 | 0 | 0

Rezervni zakladi znašajo en milijon kron. Stanje hranilnih vlog je bilo koncem leta 1916 okroglo 26 milijonov kron.

brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje zavod sam za svoje vločnike, tako da dobe le-ti od vsakih 100 kron čistih 4 krome 25 vinarjev na leto.

»Ljudska posojilnica« sprejema vloge tudi po pošti in daje za njih vplačilo na razpolago pošne položnice. Sprejema tudi vloge na tekoči račun ter daje svojim zadružnikom posojila proti vknjižbi z amortizacijo ali brez nje na osebni kredit proti poroštvo ali zastavi vrednostnih papirjev. — Menjice se eskomptujejo najbolješe.

Nadaljevanje „Družbenih vesti“.

* C. kr. kmetijska družba kranjska ima za svoje ude v zalogi sledeče kmetijske potrebščine:

Seme lucerne detelje ogrske provenience, jamčeno brez predenično in skrbno čiščeno po K 16.— kg.

Seme domače ali črne detelje, istotako čiščeno s strojem »Cuscuta« jamčeno brezpredenično in največje kaljivosti po K 10.— kg.

Seme hmeljske lucerne (Medicago lupulina) dveletna rumena detelja stane pri družbi 5 kron kg. To brezpredenično seme uspeva tudi v slabih, apnenih ali lahkih zemljah in je posebno priporočljivo za primes k travnim semenskim zmesem.

Travna semena: Mačji rep „ K 6.—
Angleška ljulika „ 6.—
Francoska pahovka „ 10.—
Travna mešanica „ 8.—

Vreče za semena trave in detelje morajo udje naročniki po možnosti družbi obenem z naročitvijo dostaviti. Le koder to nikakor ni mogoče priskrbi družba udom sama primerne močne vreče. Te vreče so pa sedaj jako drage in jih mora družba po nastopnih cenah računati, ne da bi jih za te cene potem nazaj jemala:

pri pošiljkih do 10 kg stane vreča K 3.—
„ „ 15 „ „ K 4.—
„ „ 20 „ „ K 5.—
„ „ 25 „ „ K 6.—

večje vreče stanejo vselej primerno več.

Kalijev hipermanganat, ki se ga vinogradniki letos zaradi pomanjkanja žvepla močno poslužujejo, stane pri c. kr. kmetijski družbi za ude 6 kron kg. Navodilo o porabi je podano v spisu »Bolezni na grozdju«, ki je udom proti plačilu 20 h na razpolaganje.

Žveplenokislo glino namesto galuna, kot primes galičnemu škropivu, ima kmetijska družba v zalogi, ter jo oddaja po 70 h kilogram.

Melior, novo sredstvo proti peronospori na trtah in proti drugim glivičnim in živalskim škodljivcem na vseh rastlinah, stane kg za ude 3 K 40 vinarjev. (Glej spis »Melior« v »Kmetovalcu« št. 11. z dne 15. junija 1915.)

Fenolftaleinov reagenčni popir, ki se rabi pri napravi trsnega škropiva, pola ali zaklopnica po 1 K.

Trakove za vezanje snopov (enostaven motvoz) v klopčičih po 2000 gr po K 12.— kg.

Trokarji so po 8 K komad. Požiralnikove cevi in trokarji služijo v to, da se napenjanje govedi hitro in zanesljivo odstrani.

Požiralnikove cevi z dvojno tkano cevko za goved z gobčnim lesom po K 29.—, z žično cevko za goved št. 3466 po K 15.—.

Mlečne cevi iz kosti, štev. 3561 po K 140.

Klajno apno, 38—42 %, precipitirano (ne žgano) ima družba zopet v zalogi in ga oddaja kg po 96 h.

Eponit, s katerim se vzame vinu vsak zoprni okus ali duh, bodisi po gnilobi, plesnivcu, po sodu, grenkobi itd. stane kg 7 K.

Bernadotov vinomer (vinsko tehtnico) za hitro določanje alkohola v vinu mrzlim potom. Cena temu vinomeru je 15 K ter je denar pri naročitvi naprej poslati.

Antiavit v varstvo setev pšenice, turščice, graha, grašice, travnih in deteljnih, vrtnih in gozdnih semen vseh vrst pred poljskimi vranami, vrabci, kokošmi, golobi, fazani itd. si je družba zopet nabavila. Osminka kile v dvanajstih litrih vode raztopljenega antiavita zadostuje za impregniranje 130 kg setve ter se razpošilja kot vzorec brez vrednosti.

Glede uporabe antiavita opozarjamo na spis »Odvračanje škode po vranah« v »Kmetovalcu« št. 2. z dne 15. marca 1914. Naroča naj se pravočasno pred časom setve, t. j. približno 15. februarja ali 15. septembra. Antiavit se dobi v zaklopnica po 1 kg za 18 K, $\frac{1}{2}$ kg za K 9.50, $\frac{1}{4}$ kg za K 5.50, $\frac{1}{8}$ kg za K 3.—, 50 g za K 1.60.

* P. n. gg. ude c. kr. kmetijske družbe, ki se obračajo v raznih zadevah na družbo, nujno prosimo, naj po možnosti vsako reč napišejo na poseben list in vsak list podpišejo ter navedo bivališče in pošto, kajti vsak družbeni uradnik ima svoj posel in se delajo silne težkoče, zamude in tudi zmešnjave, če so na enem in istem listu pisane razne prošnje, naročila na gospodarske potrebščine, naročila na drevje, gospodarska vprašanja itd.

Največja slovenska hranilnica:

MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA

:: Ljubljana, Prešernova ulica št. 3. ::

je imela koncem l. 1916 vlog . K 55,000.000.—,
hipotečnih in občinskih posojil „ 33,000.000.—,
rezervnega zaklada „ 1,500.000.—.

Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje najvišje po 4 % (1)

večje in nestalne vloge pa po dogovoru.

Hranilnica je pupilarno varna in stoji pod kontrolo c. kr. deželne vlade.

Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnike.

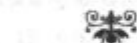
Posoja na zemljišča in poslopja na Kranjskem proti 5 %, izven Kranjske pa proti 5 $\frac{1}{4}$ %, obrestim in proti najmanj 1 %, oziroma $\frac{1}{4}$ % odplačevanju na dolg. V podpiranje trgovcev in obrtnikov ima ustanovljeno Kreditno društvo.

G. kr. kmetijska družba je dala naslednja gospodarska navodila posebej ponatisniti iz »Kmetovalca« in jih oddaja po 20 h vsak komad.

Denar ali znamke je treba ob naročitvi naprej poslati.

1. Zakaj vino črni, kaj je temu vzrok in kako se odpomore.
2. Rak na sadnem drevju.
3. Gnojenje vinogradov.
4. Kako se iz gnilega grozdja napravi dobro in stanovitno vino.
5. Ciste drože in njih raba v kletarstvu.
6. Navodilo, kako je spravljati in razpošiljati namizno sadje.
7. Kako se pripravlja dober vinski kis.
8. Kako se pravilno ravna z vinsko posodo.
9. Krmiljenje z oljnim tropinami.
10. Čiščenje in precejanje vina.
11. Bradavice pri domačih živalih.
12. Kisli črvček.
13. Zeleno ali suho cepljenje trt.
14. Vnetje vimena ali volčič na vimenu.
15. Kaj je popek in kako se pravilno ravna s popkom novorojenih živali.
16. Zavrelka.
17. Trtna plesnoba.
18. Nova naredba kranjske c. kr. deželne vlade glede zvrševanja rezarstva.
19. Vinske napake, kako se jih je ogibati in kako se popravijo, kadar so nastale.
20. Mazanje trt z zeleno galico.
21. Močno krmilo »ribja moka« kot pospeševalno sredstvo za rast in pitanje prasičev.
22. Kržljivost ali okrnjenost trt.
23. Dolžnost vzdrževanja ograj v obrambo kulturnih zemljišč pred škodo po živini, ki se pase.
24. Kaj je presnavljanje v živalskem telesu?
25. Kaj so bradavice (gobe) in kako jih odpravimo?
26. Kožni izpuščaji pri prasičih.
27. Zdravljenje kužnih bolezni s cepljenjem.
28. Sredstva proti trtni plesnobi.
29. Kteri način zelenega cepljenja trt je najbolj priporočljiv.
30. Nove zakonske določbe o sporih pri kupčiji z živino.
31. Konserviranje sadja brez sladkorja.
32. Kako živi žitni molj in kako se pokončuje.
33. Snetjavost pri žitu.
34. Kako se jajca ohranijo.

Vabilo
na
redni občni zbor
Hranilnice in posojilnice
na Dobračevi
ki se bo vršil
v nedeljo, 24. februarja 1918
ob dveh popoldan
v združnih prostorih.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.
2. Potrjenje računskega zaključka za upravno leto 1917. (16)
3. Volitev načelstva.
4. Volitev nadzorstva.
5. Slučajnosti.

Ako občni zbor ob določeni uri ne bo sklepčen, vrši se pol ure kasneje drug občni zbor na istem prostoru in z istim dnevnim edom, ki sklepa pravomočno ne glede na rtevilo navzočih članov.

Načelstvo.

Popolne oprave
za rejo perutnine
v vsaki velikosti,
valilnike
za kmetijska in graščinska posestva,
mline za kosti
za pripravljanje krme za ročni in motorni pogon, je dobiti najboljše pri
Nickerl & Co., G. m. b. H.
podjetje za racionalno rejo perutnine in drobnice
Inzersdorf 119 pri Dunaju.
Zahtevajte veliki katalog, poučno knjigo št. 119
proti eni kroni v znamkah. (66)

Razglas.

Podpisana zadruga razglasa v smislu § 36. svojih pravil, da je znižala obrestno mero od 1. marca 1918 dalje hranilnim vlogam na **3 1/2 %**, posojilom na **5 %**.

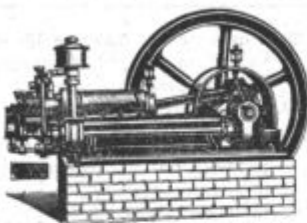
Hranilnica in posojilnica
na Bučki,

registrov. zadruga, z neomej. zavezo.

(6)	C. kr.	
KMETIJSKA DRUŽBA		
KRANJSKA		
je izdala in prodaja naslednje knjige:		
Zvezek		Cena K
2.	Fr. Štupar: Apno v kmetijstvu	—30
3.	Fr. Štupar: Navodilo, kako je sestavljati poročila o letini	—20
5.	M. Kostanjevec: O užitnosti od vina in mesa	1-50
8.	Boh. Skalický: Slijenje ali kájenje ameriških ključev	—30
10.	B. Skalický: Kmetijske razmere na Češkem	—70
11.	Gustav Pirc: Poglavje o govedoreji na Kranjskem	—30
12.	Pridelovanje in razpečevanje namiznega grozdja ter zgoja trti na špalirju. (B. Skalický)	—50
13.	O sestavljanju in setvi travnih mešaníc. (Weinzierl-Turk)	1—
14.	A. Sivic: Poljudno navodilo za merjenje lesa	1-50
15.	Steuert-Jamnik: Soseđa Razumnika konjereja	1—
48 raznih gospodarskih navodil po 20 vin. komad.		

Gospodarska zveza v Ljubljani

Dunajska cesta — Bavarski dvor. (3)

Velika zaloga vsakovrstnih poljedeljskih strojev
iz najslovitejših avstrijskih tovarn.

Zastopstvo za parne kotle znanih tvornic „WELSLA“.

Kože
od
polhov
kupi
po najvišjih cenah
B. Kölner

veletrgovina s kožuhovino in s kožami
Lipisko (Leipzig)
Brühl 47.
Pošiljatve se prosijo po pošti v zavrtkih po 5 šg. nakar se denar takoj po prejemu nakaže. (57)

(14) **500 KRON.**

Vam plačam, če Vam moj „Ria Balsam“ tekom treh dni ne odstrani brez bolečin Vaših kurjih oči, bradavic in roženic. Cena ene posodice z jamstvenim pismom K 275, tri zaklopnice K 550, šest zaklopnic K 850. Stotine zahvalnih dopisov. Klemeny Kaschau (Kassa), Poštni predal 12 (Ogrsko) 975.

Poštne hranilnice račun št. 828.406.
Telefon št. 185.

Ustanovljena 1882.

Kmetska posojilnica
Ljubljanske okolice registr. zadruga z neomej. zavezo
• v LJUBLJANI •

v lastnem združnem domu na Dunajski cesti št. 18.

Obrestnje hranilne vloge po **4 1/4 %** (2)

brez vsakega odbitka rentnega davka, katerega plačnje posojilnica sama za vložnika

Sprejema tudi vloge v tekočem računu v zvezi s čistočnim prometom ter jih obrestuje od dne vloge in do dne dviga.

Stanje hranilnih vlog **23,000.000 kron**

Stanje rezervnih zakladov: **1,000.000 kron.**